

Som farger for en blind

**En teoretisk oppgave om å fange opp faresignaler på
radikalisering**

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2016

Kand.nr : 409

Antall ord: 6225

Innhold

1.0	Innledning.....	3
1.1	Valg av tema.....	3
1.2	Problemstilling.....	4
1.3	Avgrensninger og forforståelse	4
2.0	Metode	5
2.1	Valg av metode.....	5
2.2	Fremgangsmåte og valg av litteratur	6
2.3	Begrepsavklaring	7
3.0	Hoveddel	8
3.1	Hvem radikaliseres?	8
3.2	Press- og motivasjons-faktorer.....	8
3.3	Teorien om radikaliseringsprosessen i lys av erfaringer fra en tidligere radikal.....	9
3.4	Lokalorientert politiarbeid	12
3.5	Lokalorientert samarbeid	14
3.6	Problemorientert politiarbeid (POP)	15
4.0	Avslutning.....	17
5.0	Litteraturliste.....	19
5.1	Selvvalgt pensum	22

1.0 Innledning

Denne oppgaven handler om politiets kriminalitetsforebyggende arbeid.

Kriminalitetsforebygging er et vidt begrep, men slik (Lie, 2015, s.19) definerer det handler det om å hindre at kriminaliteten oppstår ved å være «...i forkant». For å klare dette må politiet analysere årsakene til at kriminaliteten oppstår og iverksette tiltak mot disse.

1.1 Valg av tema

Jeg har valgt forebygging av radikaliserings som potensielt kan utarte seg til voldelig ekstremisme som tema for oppgaven. Et omfattende og svært dagsaktuelt tema.

Terrorangrepet mot regjeringkvartalet og på Utøya den 22. juli 2011 viste at terrorisme kan skje også på norsk jord. Helt siden 2011 har ekstreme islamister blitt omtalt som den største trusselen mot Norge (PST, 2011), (PST, 2012), (PST, 2013), (PST, 2014), (PST, 2015), (PST, 2016). I 2014 var terrortrusler mot norsk politi årsaken til den midlertidige bevæpningen av politiet (JBD pressemelding, 2014). PST skriver at «...det er mulig at det i løpet av 2016 vil bli forsøkt gjennomført terrorangrep i Norge.» (PST, 2016, s. 4).

Det er politiets oppgave å beskytte borgerne og «...sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet» (PL. §2, 1. ledd). Følgelig er politiet blant de som har i oppgave å beskytte Norge mot terrorangrep. Dette gjøres best gjennom forebyggende virksomhet (PI §2-1, 2. ledd). Altså er det politiets oppgave å forebygge alt som kan lede til terrorisme da terrorisme i all høyeste grad truer den alminnelige trygghet i samfunnet. Videre fremheves tidlig innsats som helt sentralt i forebygging av radikaliserings, blant annet i (JBD, 2015) og (Bjørø, 2011).

«Terror er den ytterste konsekvens av radikaliserings og voldelig ekstremisme.» (JBD, 2014 s. 6). Å forebygge radikaliserings er dermed å forebygge kriminalitet i den utstrekning at radikaliserings kan føre til voldelig ekstremisme og terrorisme. Som fremtidig politimann er dette derfor et tema av høy relevans for meg og min fremtidige yrkesutøvelse. Det skal imidlertid sies at forskning viser at de færreste av radikaliserede personer faktisk selv deltar i voldelige aktiviteter (Bjørø, 2015, s. 16).

Videre vil radikaliserings kunne vise seg å være et vanskelig tema å skrive om. Ekstremistiske miljøer er svært lukket for allmenheten. Informasjon på feltet fra spesialistene på området tilligger i hovedsak PST og lokale prosjekter på enkelte politistasjoner. Mye av informasjonen og statistikken har fremkommet takket være etterretning og vil dermed være konfidensiell og

utilgjengelig for allmenheten. Jeg må derfor ta høyde for at virkeligheten kan arte seg noe annerledes enn hva man kan få inntrykk av ut ifra tilgjengelig data.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen min dreier seg om et avgrenset felt innenfor forebyggingen av radikaliseringsprosesser. Jeg ønsker å finne ut hva polititjenestepersonen kan gjøre for å oppdage personer i en radikaliseringsprosess. Selve evnen til å oppdage slike personer ser jeg på som viktig i forebyggingsfeltet. En forutsetning for å kunne jobbe forebyggende med objekter er at vår oppmerksomhet først har fanget relevante objekter. Å oppdage personer i en radikaliseringsprosess er noe enhver vanlig polititjenesteperson kan gjøre og oppgavens problemstilling har derfor bred relevans for etaten. Ved å øke bevisstheten og kompetansen hos polititjenestepersonene kan flere objekter som har behov for forebyggende tiltak motta nettopp dette.

Min problemstilling for denne oppgaven er følgende: *Hvordan kan den ordinære polititjenesteperson fange opp tegn på at en person befinner seg i en radikaliseringsprosess?*

1.3 Avgrensninger og forforståelse

Min forforståelse er mine «...kunnskaper og oppfatninger av virkeligheten» (Johannessen, 2010, s. 38). Den er i konstant endring, under innsamlingen av data, under oppgaveskrivingen og når jeg får egne erfaringer i arbeid som polititjenesteperson. Forforståelsen er en forutsetning for innhenting og tolkning av relevant data. Data er også «...avhengig av hva som er i fokus» (s. 38). Min forforståelse styrer mitt fokus og påvirker derfor hvordan jeg samler og tolker data. Dette kan i sin tur medføre at mine funn og konklusjoner ikke samsvarer med virkeligheten. Dette fordi jeg kan tenkes å vektlegge tyngst det som samsvarer med min egen oppfatning. Dette er den samme psykologiske mekanismen som (Shepherd, 1991, s. 5) kaller for selektiv utvelgelse av informasjon. Bevissthet omkring egen forforståelse vil muliggjøre en mer objektiv tolkning og innhenting av data. Dette gir økt validitet til mine funn. Jeg ønsker å starte bredt for å få oversikt på feltet og deretter snevre meg inn mot de data som har størst relevans for min problemstilling.

Grunnet min forforståelse av at radikaliseringsprosesser foregår på tvers av forskjellige miljøer og folkeslag kommer jeg ikke til å avgrense oppgaven min til å gjelde radikaliseringsprosesser i ett spesifikt miljø. Jeg har en forforståelse av at faktorene og mekanismene som leder mennesker inn i en radikaliseringsprosess mer eller mindre er grunnleggende lik uavhengig av etnisitet og gruppetilhørighet selv om enkelte grupper muligens utsettes for flere av disse faktorene. Jeg risikerer med dette å generalisere personer med vidt

forskjellige motiver spesifikt knyttet til deres etnisitet og konflikter i hjemlandet, kultur, ideologi osv. Dette har potensial for å være en feilkilde, men som psykolog og voldsforsker Ragnhild Bjørnebekk også påpeker i et intervju, er årsaksfaktorene stort sett de samme for islamister som for voldelige høyreekstremer og voldelige gjengmedlemmer. Hun sier at det ikke er «...så store grunnleggende forskjeller.», men at det heller handler om menneskelige egenskaper (Alzaghari, 2014, s. 14). (Bjørngo, 2011, s. 216) viser også til forskning som sier at det ofte er «...helt andre prosesser enn ideologi som leder unge mennesker til å delta i terroristiske handlinger.».

På grunn av oppgavens størrelse og det at jeg ønsker å drøfte kjennetegnene ved personer i en radikaliseringsprosess går jeg ikke dypere inn på tiltakene som i neste rekke gjør noe med problemet. Oppgaven min sentrerer seg rundt det å oppdage problemet.

Videre avgrensner jeg oppgaven til å gjelde den vanlige polititjenesteperson for at den skal ha størst mulig relevans for flest mulig i politiet.

Jeg gjør ingen avgrensning i alder hos objektene. Dette kan by på mulige feilkilder da kjennetegnene ved radikalisering vil kunne fremtre på forskjellige måter ut ifra objektens alder.

2.0 Metode

Samfunnsvitenskapelig metode er slik (Johannessen, 2010) skriver om, en metodikk for å planlegge en hensiktsmessig vei mot målet om å belyse virkeligheten. Det finnes flere ulike metoder. Ved å bruke den metoden som er mest hensiktsmessig i forhold til problemstillingen vil man kunne belyse denne best mulig.

2.1 Valg av metode

Opp imot min problemstilling kunne det vært veldig interessant å utføre en kvalitativ empirisk studie. Da kunne jeg for eksempel fått førstehåndskunnskap gjennom intervjuer av personer som tidligere har vært i en radikaliseringsprosess. Hvis jeg hadde hatt mange nok forskningsobjekter kunne jeg kombinert kvantitative data av typen spørreundersøkelser, med dybdeintervjuer av kvalitativ art og dermed oppnådd større generalisering av resultatene slik (Johannessen, 2010) skriver om. Grunnet at dette ville være mer omfattende arbeid og kreve mer planlegging sett i forhold til en teoretisk oppgave har jeg i denne oppgaven valgt å basere meg på teoretisk metode.

Ved bruk av teoretisk metode genereres ingen grunnleggende ny kunnskap da den tar utgangspunkt i allerede eksisterende teorier og forskning på feltet (Johannessen, 2010). Det kan dog skapes nye konklusjoner og bilder av virkeligheten ved å kombinere forskjellig teori og sette disse opp imot hverandre. Selv om dette er en teoretisk oppgave vil jeg i drøftelsene i

hoveddelen knytte noe empirisk litteratur til oppgaven for å gjøre den mer interessant og prøve å oppnå idealet med forskning som er å knytte sammen teori og virkelighet (Johannessen, 2010). Det påpekes her imidlertid at det har vist seg vanskelig å oppfylle idealet om å kombinere teori og empiri.

2.2 Fremgangsmåte og valg av litteratur

Jeg brukte den ordinære søkemotoren til Google samt Google Scholar for å søke etter litteratur. Ved bruk av den ordinære søkemotoren måtte jeg være ekstra kritisk til kildene, men den ga meg flere kilder enn Google Scholar alene, hvorav enkelte var relevante. Jeg benyttet meg blant annet av søkeordene «radikalisering», «ekstremisme», «terrorisme», «forebygg radikalisering», «hvordan forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme», «kjennetegn radikalisering», «symptom radikalisering», «Tore Bjørgo radikalisering», «Ragnhild Bjørnebekk radikalisering». Jeg fikk enormt mange resultater. Det at jeg brukte spesifikke navn på forskere gjorde at jeg lett fant fram til arbeider av forskere som jeg vet har arbeid på feltet. Jeg visste imidlertid kun om disse to og kan derfor ha utelukket andre forskere på feltet gjennom mitt selektive søk.

Jeg ser allikevel ikke på dette som noe stort problem da kunnskapsstatus rapporten til Bjørgo og Gjelsvik fra 2015 ga meg en omfattende oversikt over relevante kilder og forskning på feltet per 2015. Forskning på kunnskapsstatus er en type kilde med ekstremt høy validitet grunnet at den tar sitt utgangspunkt i funnene til et bredt spekter av forskningsprosjekter og derfor kartlegger virkeligheten med en enorm bredde. Kunnskapsstatusen til Bjørgo og Gjelsvik fra 2015 var derfor svært aktuell og nyttig for arbeidet med min oppgave. Jeg ønsker å påpeke at det finnes mer data som ville vært relevant for oppgaven, men grunnet oppgavens størrelse har jeg måttet begrense meg til det jeg så som mest relevant.

Jeg har også i stor grad benyttet meg av (Lie, 2015). Her er det mye relevant kunnskap om forebygging generelt men også litt om forebygging inn mot radikalisering spesifikt. Denne kilden benytter seg av forskningsbasert litteratur og observasjonspraksis og har følgelig god forskningsmessig validitet i tillegg til en god knytning til empiri.

Utover dette har jeg brukt (JBD, 2014) og (JBD, 2015) mye. Disse er også basert på forskning og har følgelig høy validitet, samt en nær relevans til min oppgave da de tar opp forebygging av radikalisering og symptomer på denne prosessen.

Jeg har imidlertid også brukt (Alzaghari, 2014) for å belyse teorien på feltet med empiri fra en tidligere radikal person. Denne boken er imidlertid ikke et forskningsprodukt og man må

følgelig være kritisk til informasjonen denne kilden gir. Utover dette er ikke denne ene personens erfaring med radikaliseringsprosessen nok til å kunne generalisere kunnskap. Men den er et interessant bidrag for sammenlikning med teorien på feltet. Jeg kunne hatt et større utvalg av liknende litteratur og dermed skapt en større generaliserende effekt, men grunnet oppgavens størrelse har jeg ikke gjort dette.

2.3 Begrepsavklaring

Begreper kan brukes med forskjellige preferanser og dermed ha forskjellig innhold avhengig av hvem som bruker begrepet. For å unngå misforståelser vil jeg nå kort gjøre rede for hva jeg legger i de helt sentrale fagbegrepene som går igjen i denne oppgaven. Jeg må også være bevisst på at kildene jeg benytter meg av kan ha andre preferanser til de samme begrepene som jeg bruker. Jeg må derfor sette meg inn i hva de andre kildene legger i begrepene for å unngå feiltolkninger når jeg legger sammen og tolker dataene.

Slik radikalisme defineres i (radikal, Store norske leksikon, 01.05.16) er det «...i politikk, religion, kunst og liknende betegnelse på en tilnæringsmåte som krever grunnleggende og, som regel, raske endringer av etablerte forhold. En som er radikal, tenderer altså mot å være revolusjonær.». Å være radikal er altså ikke nødvendigvis noe negativt.

Når jeg i denne oppgaven snakker om radikaliseringsprosessen, mener jeg radikaliseringsprosessen i retning av voldelig ekstremisme eller slik radikaliseringsprosessen er definert i den nasjonale veilederen på feltet fra 2015: «Radikaliseringsprosessen viser til en prosess der en person eller gruppe i økende grad aksepterer bruk av vold som virkemiddel for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål og hvor voldelig ekstremisme kan bli en følge (s. 13).

Videre knytter voldelig ekstremisme seg til det samme, men med en villighet til faktisk selv å bruke vold (JBD, 2015).

Radikaliseringsstunnelen er en modell som beskriver radikaliseringsprosessen (JBD, 2015). Med andre ord beskriver den hvordan en person går fra å være et normalt individ til i ytterste konsekvens å bli en terrorist. For slik (Bjørger, 2015, s. 22) fremhever kan man ved å gripe inn i radikaliseringsprosessen forebygge terrorisme. Prosessen kan ha forskjellige årsaker og være påvirket av forskjellige faktorer. Den kan forløpe gradvis over tid eller være av en mer akutt karakter (JBD, 2015).

3.0 Hoveddel

Jeg vil nå ta for meg forskjellige tendenser ved personer i en radikaliseringsprosess. Jeg vil redegjøre for forskjellige strategier som politiet har i det forebyggende kriminalitetsarbeidet og drøfte på hvilke måter disse kan hjelpe den vanlige polititjenesteperson til å oppdage personer i en radikaliseringsprosess.

3.1 Hvem radikaliseres?

Spørsmålet er stort og har ikke noe entydig svar, kanskje mye grunnet store individuelle forskjeller. Men finnes det allikevel noen generelle tendenser for hvem som havner i en radikaliseringsprosess? Og er det noen spesielle kjennetegn ved disse, som polititjenestepersonen kan være oppmerksom på?

Man kan peke på forskjellige faktorer avhengig av innfallsvinkel, for eksempel psykologisk eller sosiologisk. Slik psykolog og voldsforsker Bjørnebekk påpeker i et intervju (Alzaghari, 2014) er samspillet mellom personlige egenskaper og erfaringer og situasjonene de møter, avgjørende for resultatet. Hun viser til at «Sårbarhet er et sentralt element.» (s.14).

Bjørnebekk er ikke alene om å peke på relevansen av hvilken bagasje man har med seg i møte med situasjoner. (Risan og Skoglund, 2013) fremhever også betydningen av hvilken bagasje individer har med seg, for hvordan de opplever og reagerer på én og samme situasjon. De trekker fram at sterke stressreaksjoner i barndommen kan føre til at personen opplever sterkere følelser enn normalt og kan reagere uhensiktsmessig i situasjoner så lenge de minner om hendelsen de en gang opplevde (s. 30). Slike negative erfaringer sammen med visse typer personlige egenskaper betegnes gjerne som sårbarhetsfaktorer, fordi de gjør individet ekstra sårbart overfor negative situasjoner.

3.2 Press- og motivasjons-faktorer

På feltet som dreier seg om radikalisering og av-radikalisering benytter man blant annet begrepene push- og pull-faktorer (JBD, 2015). Innenfor disse har man en rekke faktorer som enten presser et individ ut av et miljø, eller motiverer og trekker et individ inn i et annet miljø. Bevissthet rundt press- og motivasjonsfaktorer vil derfor kunne være sentralt for at polititjenestepersonen skal klare å sanse disse hos et individ. Slik det påpekes i (JBD, 2015) kan tilstedeværelse av slike risikofaktorer hos et individ muliggjøre at det står «...i fare for å radikaliseres» (s. 17).

Dersom en person ytrer opplevelse av press-faktorer knyttet til norske myndigheter, staten, vestlig kultur eller noe annet som assosieres med tilhørighet til det norske miljøet bør den enkelte tjenesteperson bli nysgjerrig. Det bør da undersøkes om det samtidig foreligger motivasjonsfaktorer hos individet knyttet til et radikalt miljø. Hvis så er tilfellet, kan vi tenke oss at personen opplever å bli presset ut av det norske miljøet og som en reaksjon motiveres det til inkludering i et radikalt miljø. Hvis så er tilfellet bør politiet ta kontakt med vedkommende og eventuelt iverksette forebyggende tiltak dersom antakelsene stemmer.

Av press-faktorer å være oppmerksom på nevnes følgende i (JBD, 2015, s. 18): rasisme, diskriminering, utenforskap, krenkelse, urettferdighet, identitetssøkende, dårlig selvfølelse, manglende tro på løsninger via demokratiske midler, traumatiske opplevelser, meningsløshet. Når en person blir utsatt for en eller flere av disse faktorene knyttet til et miljø øker altså trangen for å distansere seg og finne andre miljøer der disse faktorene ikke er tilstede.

Dersom et individ samtidig opplever flere av følgende motivasjonsfaktorer knyttet til radikale miljøer bør forebyggende tiltak iverksettes: opplevelse av respekt, anerkjennelse, makt og kontroll i radikale miljøer eller søken etter slike. Dersom personen føler at han eller hun gjør noe meningsfylt ved å delta i radikale miljøer, at det finnes en større hensikt med livet i det radikale miljøet eller en følelse av tilhørighet, fellesskap og identitet i denne. Dersom personen har lojalitet overfor medlemmer av radikale miljøer eller forbilder blant slike. Dersom personen opplever bekreftelse fra et radikalt miljø, opplever deres argumenter som ideologisk attraktive. Dersom personen ytrer behov for spenning og eventyrlyst som et radikalt miljø kan tilby, for eksempel gjennom reisevirksomhet til krigsområder. Dersom personen er spesielt samfunnsengasjert (JBD, 2015, s. 18).

3.3 Teorien om radikaliseringsprosessen i lys av erfaringer fra en tidligere radikal

Jeg vil nå ta for meg empiri om en person som tidligere har vært i en radikaliseringsprosess, kommet ut av den og valgt å dele sine erfaringer i (Alzaghari, 2014). Jeg vil sammenlikne hans erfaringer med teori på feltet. Kunnskap om teorien på feltet er viktig for polititjenestepersonen. I (JPD, 2009) vektlegges kunnskap som en av tre hovedområder for å forebygge best mulig. Utover kunnskap, bygger handlingsplanen også på tidlig intervensjon og samarbeid.

Yousef snakker om opplevelsen av utenforskap (Alzaghari, 2014, s.28) i sin familie og lokalsamfunnet da det ble kjent at han hadde byttet religion. Det er viktig å presisere at Yousef på denne tiden ikke hadde startet noen radikaliseringsprosess inn mot ekstrem

islamisme, men kun byttet religion. Personer fra lokalsamfunnet krenket han og frøs han ut ved å kalle han «landssviker, ekstremist og terrorist.» (Alzaghari, 2014, s. 28). Vennene fra barndommen snakket ikke lenger med Yousef og han forteller at han gikk «...fra å være en del av noe til å bli sett som et utskudd i samfunnet...» (Alzaghari, 2014, s. 28). For Yousef førte dette til en identitetskrise og at det ble enda viktigere for han å passe inn i det nye miljøet i moskéen fordi han hadde behov for tilhørighet og opplevelse av fellesskap, samt en identitet. Yousef uttrykker at han følte utenforskap, diskriminering, krenkelse, søken etter identitet, og dårlig selvfølelse. Disse, i tillegg til rasisme, «manglende tro på løsninger via demokratiske midler», traumatiske opplevelser samt meningsløshet beskrives i (JBD, 2015, s. 18) som eksempler på press-faktorer, som presser et individ ut av et miljø.

Yousef skriver selv at han i denne perioden var «sårbar» (Alzaghari, 2014, s.28). På samme tidspunkt opplevde han motivasjonsfaktorer i et sub-miljø i moskéen. Dette sub-miljøet skulle vise seg å være et radikalt miljø. Det bestod av flere personer som i dag er kjente ekstremister. (Alzaghari, 2014, s.29) skriver at flere av den gangens medlemmer i dag er medlem av Profetens Ummah, som er en gruppe av ekstreme islamister.

I det radikale miljøet opplevde Yousef en rekke motivasjons-faktorer. Gjennom kameratskap og «...venner som ville beskytte meg og være der uansett hva» (Alzaghari, 2014, s. 28) opplevde Yousef motivasjons-faktorene tilhørighet og fellesskap (JBD, 2015). Dette er verdier han ikke lenger hadde i det norske samfunnet. Selve konverteringen til Islam som resten av lokalsamfunnet og familien forbannet han for, fikk han respekt og annerkjennelse for av det radikale miljøet. Både «Respekt» og «Annerkjennelse» er listet opp som motivasjons-faktorer i (JBD, 2015, s. 18). Yousef fikk også en identitet som «...beviset på en som hadde funnet sannheten.» (Alzaghari, 2014, s. 29). «...identitet» er også en motivasjonsfaktor (JBD, 2015, s. 18). Yousef så også mye på konspirasjonsteorier som ga han et forvrengt bilde av at «...vesten rotter seg sammen mot islam.» (Alzaghari, 2014, s. 29). (JBD, 2015) viser til at interesse for konspirasjonsteorier er typisk for personer i en radikaliseringsprosess. Samtidig ble Yousef påvirket av motivasjons-faktorene «attraktive ideologiske argumenter» (JBD 2015, s. 18). I sub-miljøet ble han påvirket av argumenter som «Vesten er i krig med islam» og «Samfunnet kommer ikke til å godta oss før vi blir som dem» (Alzaghari, 2014, s. 29). Hvorfor disse argumentene appellerte til Yousef skriver han ikke helt konkret, men det kan tenkes at de stemte overens med hans egne erfaringsbaserte holdninger og derfor kan tenkes å ha trigget en ekstra sterk reaksjon (Risan og Skoglund 2013).

Nå ordnet ting seg heldigvis for Yousef Assidiq. Slik (Schanke, 2012, sitert i Lie, 2015, s. 91) trekker fram, er «God emosjonell tilknytning til minst én voksenperson i familien» en beskyttelsesfaktor i seg selv. Yousef hadde en mor som ikke ga han opp. Hun fulgte han til en appell han skulle ha med sub-miljøet, og stod og hørte på appellen. Det var redselen i morens ansiktsuttrykk under denne appellen som medførte at Yousef trakk seg ut av sub-miljøet og radikaliseringsprosessen (Alzaghari, 2014). Dette kan vitne om en god emosjonell tilknytning til moren, og kan derfor ha fungert som en viktig beskyttelsesfaktor for Yousef.

I (Alzaghari, 2014) leser vi at Yousef endret sin sosiale omgangskrets, han begynte å omgås et miljø av personer som senere skulle bli kjent for ekstremisme. Imens Yousef var innblandet i miljøet ble det fremsatt minst én trussel om vold fra ett av medlemmene. Yousef deltok på minst én demonstrasjon slik det står i (Alzaghari, 2014). Slik det står i (JBD, 2015) kan disse momentene være tegn på at noen er i en radikaliseringsprosess eller tilhører en gruppe med ekstremistiske holdninger. Om Yousef i tillegg var opptatt av ekstremisme på internett eller sosiale medier og om han noen gang truet med vold, utøvde hatkriminalitet eller reiste til andre land med krig eller ekstremisme står det ingenting om i (Alzaghari, 2014). Det står heller ingenting om at det radikale miljøet han var med i utøvde vold. Om Yousef endret utseende, endret klesstil, brukte symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner eller om han sluttet på skole eller fritidsaktiviteter står det heller ingenting om i (Alzaghari, 2014). Dette er imidlertid også momenter som «det er viktig å være oppmerksom på» (JBD, 2015, s. 16) og har derfor relevans for den enkelte polititjenesteperson å merke seg. Utover dette skal også «Intoleranse for andres synspunkter», «Findebilder – vi og dem» og «sympati for absolutte løsninger» nevnes som typiske kjennetegn ved personer i en radikaliseringsprosess (JBD, 2015, s. 17)

Vi har sett at kunnskap om symptomer på radikaliseringsprosessen er viktig for at polititjenestepersonen skal fange opp faresignalene. Men kunnskap om symptomene er sannsynligvis ikke nok til å bli oppmerksom på alle. I den videre drøftelsen vil jeg se på ulike strategier for kriminalitetsforebyggende politiarbeid. Jeg vil drøfte hvilke muligheter som ligger i de forskjellige strategiene hva gjelder å oppdage personer i en radikaliseringsprosess. Jeg vil kun drøfte de strategiene som er hensiktsmessige opp imot oppgavens problemstilling om å oppdage symptomer, og påpeker at det er flere strategier som er høyst relevant for forebyggingen generelt.

3.4 Lokalorientert politiarbeid

Slik (Lie, 2015) skriver kan politiet gjennom å være oppsøkende i sin tjeneste og aktivt ta kontakt med de lokale innbyggerne skape tillit hos befolkningen. Gjennom blant annet personlige relasjoner kan nærpolitiet øke respekten og tilliten og i det hele tatt etablere en bedre dialog (Ansel-Henry & Branner Jespersen, 2003, gjengitt i Lie, 2015, s. 238). Dersom man oppretter en personlig tillitt til befolkningen der man ikke bare snakker formelt, men også uformelt om alt som rører seg i lokalsamfunnet vil politiet naturlig kunne få et bredere spekter av informasjon og bedre oversikt. Det er en forskjell på hva man tillater seg å snakke om i en formell samtale kontra en mer uformell med noen man kjenner på et personlig plan.

Slik (Lie, 2015) påpeker, er uformelle samtaler med befolkningen med å avdramatisere det å snakke med politiet. Hun viser videre til at dette kan medføre at de får informasjon fra personer de ikke har fått informasjon fra tidligere. Jo flere som kommer med informasjon til politiet, jo bredere oversikt har politiet over befolkningen. Med bredere oversikt over individer og det som rører seg i lokalmiljøet, kan vi tenke oss at politiet lettere vil bli oppmerksom på sårbare personer som står i fare for å bli radikaliseret.

Med mer informasjon og bredere oversikt kan det tenkes at politiet hadde fått med seg at Yousef var blitt fryst ut av alle vennene sine og nå ble kalt «landssviker» (Alzaghari, 2014, s. 28) i lokalmiljøet. Politiet kunne da gått over i det (Egge mfl., 2010, s.87, vedlagt i Lie, 2015, s. 195) kaller «Aktivt oppsøkende polititjeneste». Ved en slik strategi tar politiet bevisst kontakt med de personene som kan tenkes å vite mer om Yousefs livssituasjon, som for eksempel tidligere venner, foreldre og sist men ikke minst Yousef selv. Disse kunne muligens gitt politiet ytterligere informasjon om press-faktorer og motivasjons-faktorer i Yousefs liv. På den måten kunne politiet kanskje oppfattet at Yousef befant seg i en radikaliseringsprosess og iverksatt forebyggende tiltak overfor han.

Generelt kan vi også tenke at den vanlige polititjenesteperson vil være mer varsom på forandringer i lokalsamfunnet og forandring i enkeltindividenes atferd hvis det har en lokal forankring og et personlig kjennskap til det. Dette på grunn av at tjenestepersonen hele tiden vil ha et bevisst forhold til hva som er normen i lokalsamfunnet og hvordan ting pleier å være når alt er som normalt.

På den andre siden må ikke den tette kontakten med innbyggerne føre til tap av autoritet og formell makt hos tjenestepersonene. Dette kan muligens skje dersom kontakten med publikum blir veldig personlig og alltid er det. Dette fordi polititjenestepersonen ikke lenger blir sett på

som polititjenestepersonen Ola, men bare Ola. I lokalorientert politiarbeid der tjenestepersonen etablerer relasjoner med lokalbefolkningen er det viktig at dennes integritet og grunnleggende rolle som polititjenesteperson fortsatt ivaretas, selv om man til tider benytter seg av mer uformell og personlig kommunikasjon. Dette er viktig for å opprettholde respekten og den institusjonelle makten som politiet naturlig har i kraft av sin stilling som maktutøverne i samfunnet. Politiet er fra tid til annen avhengig av denne makten, blant annet for å ha gjennomslagskraft med sine argumenter i forebyggings øyemed.

Lokalorientert politiarbeid kan på den ene siden lette informasjonsflyten og gjøre at politiet lettere får med seg hvem i lokalsamfunnet som står i fare for å bli radikalisert. På den andre siden kan det også føre til at den uformelle sosiale kontrollen mellom innbyggerne i lokalsamfunnet blir så sterk at personer som skiller seg ut opplever stigmatisering og ytterligere press-faktorer, et poeng (Lie, 2015) også påpeker. Det må ikke bli så sterk uformell sosial kontroll mellom innbyggerne at de blir mistenkelige overfor hverandre og baksnakker hverandre.

Videre kan det tenkes at en bestemt folkegruppe er utsatt for flere press-faktorer og flere mulige motivasjonsfaktorer inn mot radikale miljøer enn andre grupper. Dersom lokalsamfunnet opplever mye fokus på personer med for eksempel en bestemt etnisitet eller med ett spesielt livssyn kan det tenkes at gruppen som helhet får et dårlig rykte i lokalsamfunnet. Stereotypiene øker i likhet med stemplingen og stigmatiseringen. Da har politiet jobbet mot sin hensikt og egentlig bare økt press-faktorene mot den gruppen som allerede var mest utsatt for dem, et poeng (Lie, 2015) også vektlegger.

Å vise interesse for personer tilhørende andre grupper enn de som er mest utsatt kan tenkes å være et mottiltak for å fjerne stereotypiske oppfatninger blant lokalbefolkningen og dermed minske press-faktorene. Dette fordi de da skiller seg mindre ut med tanke på hvem som utsettes for politiets kontroll. Man kan også slik (Lie, 2015, s. 238) foreslår, aktivt bruke de «vanlige forebyggende tiltakene i en kommune» for å minske risikoen for slik stigmatisering som særtiltakene rettet mot radikalisering kan ha.

Politiet har også her et ansvar for å gå foran som gode eksempler for lokalbefolkningen med gode holdninger. Fordommer og nedlatende holdninger overfor visse grupper smitter, også blant politikolleger i uformell prat på piketten. (Lie, 2015, s. 205-206) fremhever viktigheten av et bevisst forhold også til «pikettkultur» for ikke å skape en arena som bekrefter

fordommer. Det kan være vanskelig å legge fordommene ifra seg ute på gata når de er godt innarbeidet blant kollegaer inne på piketten.

Lokalorientert politiarbeid kan med dette sies å være et viktig verktøy for politiets evne til å oppfatte personer i en radikaliseringsprosess. Dette gjennom relasjoner til og kunnskap om lokalbefolkningen og hva og hvem som til enhver tid rører seg der.

3.5 Lokalorientert samarbeid

Lokalorientert samarbeid handler om å samarbeide med de forskjellige aktørene i lokalsamfunnet. Slik (Gundhus mfl. 2008, sitert i Lie, 2015) påpeker, baserer dette seg på at «...politiet er avhengig av andre aktører for å forebygge kriminalitet» (s. 222). Siden samarbeid baserer seg på frivillighet, kan man innføre en samordning som gir mer formelle føringer og sikrer at informasjon koordineres og deles mellom aktørene (Lie, 2015). SLT eller «Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak» (Lie, 2015, s. 224), er en modell som skaper en felles strategi for samordningen mellom de lokale aktørene. Slik (Lie, 2015) påpeker er forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme blitt et helt sentralt tema nettopp for SLT.

Det er ukjent hva slags kontakt politiet hadde med de forskjellige aktørene i lokalsamfunnet til Yousef Assidiq, og om de hadde noen SLT med blant annet kontaktperson fra moskéen Yousef gikk til. Vi kan imidlertid tenke oss at samhandlingen og informasjonsflyten mellom en tenkt kontaktperson i moskéen og det lokale politiet kunne hatt klare fordeler for politiets evne til å oppdage personer i en radikaliseringsprosess. Rent hypotetisk kunne politiet da ha fått kunnskap om det radikale sub-miljøet som hadde utviklet seg i moskéen og at Yousef hadde begynt å henge med disse. Slik (Lie, 2015, s. 236) skriver skal politiet «...tidlig identifisere personer som utvikler risikoførelse». Dersom politiet hadde lagt sammen denne informasjonen med informasjon fra lokalmiljøet om at Yousef på tidspunktet var svært sårbar, opplevde mange press-faktorer fra lokalsamfunnet og nå muligens hadde motivasjons-faktorer inn mot dette radikale miljøet, kunne politiet ha sett faresignalene tidlig og iverksatt forebyggende tiltak overfor Yousef for å hindre han i utviklingen av ekstremistiske holdninger.

Med dette kan vi konkludere med at lokalorientert samarbeid er en viktig strategi for at politiet skal få hjelp til å fange opp faresignaler fra personer i en radikaliseringsprosess.

3.6 Problemorientert politiarbeid (POP)

Når jeg nå har snakket om lokalorientert politiarbeid og samarbeid vil det være naturlig å gå inn på problemorientert politiarbeid også kalt POP. Samarbeid mellom lokale aktører står helt sentralt også her. Slik (Lie, 2015, s. 290) forklarer, handler POP om å lete etter årsakene til kriminalitet ved å «analysere problemområder». Deretter iverksettes tiltak i problemområdene for å få bukt med årsakene til kriminaliteten og med det forebygge ny kriminalitet.

Samarbeid med både publikum og andre aktører i lokalsamfunnet trekkes fram som helt sentralt i dette arbeidet for å spare på ressursene i politiet og gjøre det forebyggende arbeidet mer effektivt (Lie, 2015). Slik tidligere drøftet vil politiet gjennom samarbeid og lokal forankring få mer informasjon og større oversikt over lokalsamfunnet. Med mer informasjon og flere samarbeidende aktører i lokalsamfunnet vil politiet naturligvis også ha et større grunnlag for å lokalisere hvor årsakene til for eksempel radikaliserings oppstår. Når man har identifisert et problemområde kan man sette inn målrettede forebyggende tiltak i disse områdene basert på hva årsakene er. Forebyggingen blir dermed mer tilpasset den enkelte situasjon og satt inn på de stedene man kan gjøre noe med årsakene til problemet. God forebygging handler om å finne roten av problemet og iverksette tiltak mot årsakene (Lie, 2015). For øvrig oppnår man den beste forebyggingen «...når man klarer å skreddersy tiltak ut fra den konkrete utfordringen...» (s. 16).

Tilbake til eksempelet med Yousef. Slik tidligere drøftet kunne politiet gjennom tett samarbeid med blant annet moskéen som Yousef gikk til, for eksempel igjennom et SLT-samarbeid, blitt oppmerksomme på det radikale sub-miljøet i moskéen som et problemområde. De kunne da eksempelvis i samarbeid med ledere for moskéen lagd avtaler og utarbeidet tiltak for å motvirke sub-kulturen som hadde etablert seg for å hindre ytterligere rekruttering. For eksempel kunne politiet besøkt moskéen, for på den måten å komme i fysisk kontakt med og bygge relasjoner til de som fremstår som mest sårbare. Deretter kunne de iverksatt forebyggende tiltak overfor disse.

Problemorientert politiarbeid byr imidlertid på noen utfordringer. Slike (Lie, 2015) trekker fram er politiet hovedaktøren i POP. Politiet skal analysere problemene og bestemme hvilke tiltak som skal iverksettes. Selv om det er politiet som bestemmer, er det viktig med et symmetrisk samarbeid mellom aktørene for god samhandling og effektiv forebygging (Lie, 2015).

Vi kan tenke oss at politiet i flere sammenhenger vil være avhengige av godt samarbeid for å få utført de forebyggende tiltakene. For eksempel fordi det ikke finnes hjemler som sikrer at politiet kan utføre forebyggende tiltak på private områder. Moskéer er private områder og for å ta seg inn hit trenger politiet enten samtykke eller en hjemmel i lov. For å ta seg inn etter straffeprosessloven kreves det blant annet at hensikten er å utføre etterforskning eller pågripelse i tilknytning til straffbare handlinger (Straffeprosessloven, 1981) Når det ikke er snakk om konkrete straffbare handlinger og formålet er forebygging kan følgelig ikke straffeprosessloven benyttes som inngangshjemmel.

Politiet kan også ta seg inn på privat område i forbindelse med ordensoppdrag for å «...stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden», «ivareta enkeltpersoners eller allmennhetens sikkerhet» eller «for å avverge eller stanse lovbrudd» (Politoloven, 1995, §7). Nå handler forebyggingen i eksemplet over, om å ivareta Yousef sin fremtid og hindre han fra å radikaliseres. Således kan man argumentere for at man ivaretar Yousef sin sikkerhet og for øvrig allmenhetens sikkerhet ved å forhindre radikale miljøer i å etablere seg og utvikle seg til voldelige ekstremister. Det følger imidlertid av lovforarbeidene til politilovens §7 at dens hensikt er benyttelse overfor mer ordensmessig og akutt karakter, der en faktisk hendelse enten pågående eller nært i tid truer noens sikkerhet, den offentlige ro og orden eller krenkelse av straffeloven. Å ta seg inn i moskéen med makt for å drive forebygging som i eksempelet med Yousef vil derfor ikke være mulig etter denne hjemmelen heller.

Uansett ville bruk av tvang for å komme seg inn i moskéen virke brutalt og mot sin hensikt ved at det kunne ødelagt for kontakten med medlemmene av moskéen og styrke den radikale gruppens negative syn på norsk politi og staten, og følgelig styrke den radikale gruppens oppslutning. Slik (Bjørge, 2011, s. 13) skriver kan «...hardhendte repressive tiltak skape raseri og øke rekrutteringen til voldelige ekstremistgrupper.» På grunn av dette er godt samarbeid i tillegg til å være den eneste muligheten i dette tilfellet, også den mest hensiktsmessige veien for å få innpass i moskéen, nå ut til sårbare individer i en radikaliseringsprosess og iverksette forebyggende tiltak.

(Lie, 2015) trekker også fram utfordringer med POP knyttet til politikulturen i møte med andre aktører. De aktørene som skal samhandle med politiet har sannsynligvis en annen kultur enn politiet. (Lie, 2015, s. 295) lister opp «organisasjonsstrukturer, tradisjoner og tenkesett». Hva gjelder samarbeid med en moské kan vi tenke oss en rekke kulturforskjeller som potensielt kan by på utfordringer, kanskje spesielt det som omhandler tenkesett i form av livssyn og verdsett, men også tradisjoner. Moskéens kultur er tilknyttet islam, mens politiets

kultur er knyttet til etatens i tillegg til å være forankret i norske verdier, tenkesett og tradisjoner. Dette kan by på utfordringer. Videre kan den politiet samarbeider med ha «...en annen tilnærming til eller forståelse av problemet» (Lie, 2015, s. 295). At moskéen har et annet syn på det radikale sub-miljøet, hva som er årsakene til radikaliseringsprosessen og hvordan best forebygge dette er nærliggende å tro. Kulturkollisjoner kan slik (Lie, 2015) skriver, by på utfordringer.

Slik vi har sett byr POP på noen utfordringer, men kan allikevel sies å være en viktig strategi for at politiet skal kunne bli oppmerksomme på de områdene der det mest sannsynlig befinner seg personer i en radikaliseringsprosessen. Politiet kan dermed iverksette tiltak og styre patruljetjenesten til disse områdene for på den måten å øke sannsynligheten for å møte disse personene.

4.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg drøftet politiets forebyggende virksomhet innenfor feltet radikaliseringsprosessen med voldelig ekstremisme og terrorisme som ytterste konsekvens. Jeg har pekt på feltets relevans for samfunnet slik situasjonen er i Norge i dag og forklart hvorfor forebygging på dette feltet er kriminalitetsforebyggende. Jeg har også pekt på utfordringer på feltet hva gjelder blant annet hemmelighetsstemplingen av informasjon.

Oppgaven har jeg sentrert rundt problemstilling min om hvordan den ordinære polititjenesteperson kan fange opp tegn på at personer befinner seg i en radikaliseringsprosessen. Jeg har belyst dette spørsmålet ved å trekke fram teori om press- og motivasjonsfaktorer, og hvordan disse gir seg til kjenne, samt hvilke symptomer man bør være oppmerksom på. Jeg har vektlagt at kunnskap hos den ordinære polititjenesteperson om press- og motivasjonsfaktorene, og symptomer ved radikaliseringsprosessen vil kunne være nyttig for polititjenestepersonens evne til å gjenkjenne disse.

Videre har jeg trukket fram forskjellige strategier som den ordinære polititjenestepersonen kan benytte seg av for å oppdage personer i en radikaliseringsprosessen. Jeg har i den forbindelse drøftet lokalorientert politiarbeid, lokalorientert samarbeid og problemorientert politiarbeid. I den forbindelse har jeg kommet fram til at polititjenestepersonen potensielt kan dra nytte av disse strategiene for å oppdage personer i en radikaliseringsprosessen.

Gjennom lokalorientert politiarbeid kan det knyttes personlige relasjoner til lokalbefolkningen som er positivt for kommunikasjonen og øker mengden av informasjon som politiet mottar. Dette kan gi polititjenestepersonen et dypere innblikk i enkeltindividenes livssituasjon som for eksempel hvem som kan tenkes å stå i fare for å bli radikalisert.

Gjennom lokalorientert samarbeid har jeg spesielt trukket fram betydningen av informasjonsdelingen mellom de lokale aktørene. Med samarbeid og veiledning av politiet på feltet kan de lokale aktørene bistå politiet med å oppdage personer i en radikaliseringsprosess. Politiet kan dermed få en bredere oversikt over lokalbefolkningen som igjen potensielt kan føre til oppdagelsen av personer i en radikaliseringsprosess.

Gjennom problemorientert politiarbeid har vi sett at politiet kan øke sannsynligheten for å påtreffe personer som er i en radikaliseringsprosess eller står i fare for å radikaliseres. Gjennom problemorientert politiarbeid kan man bli oppmerksom på de områdene der radikaliseringen blomstrer og hvor politiet sannsynlig kan finne årsakene til problemet. Slik jeg har drøftet er samarbeid med lokale aktører helt sentralt også her.

Jeg har pekt på utfordringer knyttet til blant annet balansen mellom personlig tillitsfull kontakt og profesjonell fremtoning, utfordringer knyttet til de radikaliseringsforebyggende tiltakenes stigmatiserende natur, viktigheten av gode holdninger hos polititjenestepersonen, kulturforskjeller med samarbeidsaktører og mangel på hjemler for å iverksette forebyggende tiltak.

I drøftelsene har jeg gjennomgående belyst teorien med empirisk litteratur fra en tidligere radikalisert person i et forsøk på å gjøre oppgaven mer virkelighetsnær og vise med eksempler hvordan symptomene på en person i en radikaliseringsprosess potensielt kan gi seg til kjenne.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven kan jeg konkludere med at dette er et felt det må forskes mer på.

5.0 Litteraturliste

- Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte og Line Christoffersen (2010) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Bjørge, T. (2011). Strategier for forebygging av terrorisme, del 1 i T. Bjørge (red). Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet. Oslo: PHS forskning 2011:1. Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/175076/forebygging%20av%20terrorismen.pdf?sequence=1>
- Bjørge, T., Magnæs Gjelsvik I. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme - en kunnskapsstatus*. Oslo: PHS forskning 2015:2. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/dc64dbc441bc4a4db25f320eadd0d131/080615-forskning-pa-forebygging-av-radikaliserings.pdf>
- Justis- og politidepartementet (2009) *Gode krefter – kriminalitetsforebyggende handlingsplan 35 tiltak for økt trygghet* Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/jd/handlingsplan-kriminalitetsforebygging.pdf>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/c74e3bb8914f41abaad0ac713ac24983/handlingsplan-mot-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014) *Pressemelding av 21 november 2014 nr. 76* Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Samtykke-til-bevapning/id2341743/>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2015). *Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b702f87f25274ea5a55eee0800cd7860/nasjonale-veileder-for-forebygging-av-radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme.pdf>

- Linda Alzaghari, Ellen Reiss (2014) *Radikalisering blant unge muslimer i Norge – en antologi*. Oslo: Minotenk. Hentet fra http://www.krad.no/images/stories/Radikalisering/radikalisering_blant_unge_muslimer_i_Norge.pdf
- Ot.prp. nr. 22. (1994-1995). Om lov om politiet (politiloven). Oslo: Justis og beredskapsdepartementet. Hentet fra <http://lovdata.no/pro/#document/PROP/forarbeid/otprp-22-199495?searchResultContext=4434>
- Patrick Risan, Tom Hilding Skoglund (2013) *Psykologi i operativ tjeneste* Oslo: Gyldendal akademisk
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2009). Åpen trusselvurdering 2009. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra <http://www.pst.no/media/utgivelser/trusselvurdering-2009/>
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2010). Åpen trusselvurdering 2010. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra <http://www.pst.no/media/utgivelser/trusselvurdering-2010/>
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2011). Åpen trusselvurdering 2011. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra <http://www.pst.no/media/utgivelser/trusselvurdering-2011/>
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2012). Åpen trusselvurdering 2012. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra <http://www.pst.no/media/utgivelser/trusselvurdering-2012/>
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2013). Åpen trusselvurdering 2013. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra http://www.pst.no/media/58980/PSTs_tv2013_web.pdf

- Politiets sikkerhetstjeneste. (2014). Åpen trusselvurdering 2014. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra http://www.pst.no/media/67044/PSTs_tv2014.pdf
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2015). Åpen trusselvurdering 2015. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra http://www.pst.no/media/74351/PSTs_tv2015-2.pdf
- Politiets sikkerhetstjeneste. (2016). Åpen trusselvurdering 2016. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste, den sentrale enhet. Hentet fra http://www.pst.no/media/81096/PST_Brosjyre_Trussel_NORSK.pdf
- Politiinstruksen. (1990). Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22. juni 1990 Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>
- Politi-loven. (1995). Lov om politiet av 4. februar 1995 nr. 16 Hentet fra <http://lovdata.no/all/tl-19950804-053-0.html>
- Shepherd, E. (1991). Ethical Interviewing. Hentet fra kompendium i etterforskning Politihøgskolen B3
- Radikal i *Store norske leksikon*. Hentet 01.05.2016 fra <https://snl.no/radikal>
- Straffeprosessloven. (1981). Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22. mai 1981 Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-22-25>
- Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Sør Trøndelag pd. og PST (2014) *Hvordan forebygge radikaliserings og håndtere voldelig ekstremisme – Veileder*. Trondheim. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/ced1ecf5e7cb4a40a659793afc1c0749/veileder-radikalisering_trondheim-kommune.pdf

5.1 Selvvalgt pensum

Bjørger, T. (2011). Strategier for forebygging av terrorisme, del 1 i T. Bjørger (red).

Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet. Oslo: PHS forskning 2011:1. (64 sider).

Bjørger, T., Magnæs Gjelsvik I. (2015). *Forskning på forebygging av radikalisering og*

voldelig ekstremisme - en kunnskapsstatus. Oslo: PHS forskning 2015:2. (130 sider)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. (30 sider)

Justis- og beredskapsdepartementet. (2015). *Nasjonal veileder for forebygging av*

radikalisering og voldelig ekstremisme. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. (23 sider)